

1 Što u praktičnom smislu znači pravni pojam „roditeljska odgovornost”? Koja su prava i obveze nositelja roditeljske odgovornosti?

U bugarskom zakonodavstvu za roditeljsku odgovornost i skrbništvo upotrebljavaju se pojmovi „roditeljska prava i dužnosti” i „ostvarivanje roditeljskih prava”. Pojam uključuje sva prava i dužnosti koje roditelj ima u odnosu na maloljetnu djecu.

U bugarskom zakonu razlikuje se između maloljetnika mlađih od 14 godina i maloljetnika u dobi između 14 i 18 godina. Roditeljska prava ostvaruju se u odnosu na obje dobne skupine djece.

U slučaju posvajanja, na posvojenika i njegove ili njezine potomke, s jedne strane, i posvojitelja i njegove ili njezine srodnike, s druge strane, primjenjuju se ista pravila kao i na krvne srodnike, dok prava i dužnosti između posvojenika i njegovih ili njezinih potomaka i njihovih srodnika prestaju.

U sudskoj odluci o razvodu, sud mora odlučiti i o ostvarivanju roditeljskih prava, osobnim odnosima i uzdržavanju djece rođene u braku te o uporabi obiteljskog doma, uzimajući u obzir najbolje interese djece.

Sud odlučuje kojem će se roditelju dodijeliti roditeljska prava i nalaže mjere u pogledu ostvarivanja tih prava, osobnih odnosa između djece i njihovih roditelja te uzdržavanja djece. Prilikom odlučivanja o tome koji će roditelji ostvarivati roditeljska prava, sud ocjenjuje sve okolnosti vodeći računa o najboljim interesima djece te uzima iskaze roditelja i djece, ako su stariji od 10 godina.

2 Tko u pravilu ima roditeljsku odgovornost nad djetetom?

Opće je pravilo da oba roditelja solidarno ostvaruju roditeljska prava.

U zakonu su sadržane izričite odredbe o pravima djedova i baka na održavanje kontakta s djetetom.

Maloljetna djeca moraju živjeti s roditeljima, osim ako iz važnih razloga mora biti drugačije. U slučaju odstupanja od ove obveze, sud nalaže vraćanje djeteta roditeljima na zahtjev roditelja i nakon saslušanja djeteta ako je starije od 10 godina.

Svaki roditelj može sam zastupati dijete mlađe od 14 godina ili dati suglasnost za provođenje sudskog postupka za djecu u dobi između 14 i 18 godina samo ako je to u njihovom najboljem interesu.

Nepokretna i pokretna imovina maloljetne djece, osim kvarljive imovine, može biti oduzeta, opterećena zalogom ili se njome općenito može raspolagati uz dopuštenje okružnog suda u mjestu njihova uobičajenog boravišta samo ako je to nužno ili očito koristi djeci. Darivanja, odricanja, posuđivanja i osiguravanje dugova druge osobe plombom, hipotekom ili jamstvom koje su dala maloljetna djeca ništavi su.

3 Ako roditelji nisu sposobni ili ne žele snositi roditeljsku odgovornost nad svojom djecom, može li se umjesto njih odrediti neka druga osoba?

Ako roditelj svojim ponašanjem ugrožava djetetovu osobu, njegov odgoj, zdravlje ili imovinu, okružni sud poduzima odgovarajuće mjere u najboljem djetetovom interesu na vlastitu inicijativu ili na zahtjev drugog roditelja ili državnog odvjetnika, prema potrebi stavljajući dijete u odgovarajući smještaj.

Te se mjere poduzimaju i ako roditelj ne može ostvarivati roditeljska prava zbog trajne fizičke ili psihičke bolesti, dugoročne odsutnosti ili drugih objektivnih razloga. Roditelju se mogu oduzeti roditeljska prava u sljedećim posebno ozbiljnim slučajevima: roditelj ne brine o djetetu te duže vrijeme i bez opravdanog razloga ne plaća uzdržavanje ili je smjestio dijete u specijaliziranu ustanovu i nije ga preuzeo u roku od šest mjeseci od datuma kada je to trebao učiniti.

Sudski postupci o prestanku roditeljskih prava pokreću se na okružnom sudu na inicijativu suda ili na zahtjev drugog roditelja ili državnog odvjetnika. U svim slučajevima ograničenja ili prestanka roditeljskih prava, sud odlučuje i o mjerama u vezi s osobnim odnosima između roditelja i djece.

Sud može vratiti roditeljska prava u slučaju novih okolnosti ili na zahtjev roditelja.

Sud po službenoj dužnosti obavješćuje općinu u mjestu boravišta roditelja o prestanku ili vraćanju roditeljskih prava u svrhe imenovanja skrbnika za maloljetnike u dobi između 14 i 18 godina ili skrbnika za maloljetnike mlađe od 14 godina.

Na zahtjev Uprave za socijalnu skrb sud može izdati nalog za smještaj djeteta izvan obitelji ako su roditelji umrli ili su nepoznati, ako su im oduzeta roditeljska prava, ako ostvaruju ograničena roditeljska prava ili dugoročno ne brinu o djetetu iz objektivnih razloga ili bez valjanog razloga, ako je dijete žrtva nasilja u obitelji i ako postoji ozbiljna prijetnja za tjelesni, psihički, moralni, intelektualni i društveni razvoj. Dijete se smješta u državnu instituciju ili kod udomitelja, uključujući u slučajevima iz članka 11. Haške konvencije o zaštiti djece iz 1996.

Sud može naložiti da se dijete smjesti kod srodnika ili u udomiteljsku obitelj ili u specijaliziranu ustanovu. Do donošenja sudskog naloga Uprava za socijalnu skrb nadležna u mjestu gdje se nalazi trenutna adresa djeteta pokreće upravni postupak za privremeni smještaj djeteta.

4 Ako se roditelji razvedu ili prekinu odnos, kako se rješava pitanje roditeljske odgovornosti u budućnosti?

Ako se roditelji koji zajedno žive ne slažu o pitanjima u vezi s roditeljskim pravima, spor se upućuje na okružni sud na kojem se saslušavaju roditelji i, ako je potrebno, dijete. Protiv sudske odluke dopušteno je podnijeti žalbu u skladu s općim pravilima.

Ako roditelji ne žive zajedno i ne mogu postići dogovor o tome tko će imati skrbništvo nad djetetom, spor rješava okružni sud u mjestu u kojem dijete ima uobičajeno boravište, nakon saslušanja djeteta, pod uvjetom da dijete ima najmanje 10 godina. Protiv sudske odluke dopušteno je podnijeti žalbu u skladu s općim pravilima.

5 Ako roditelji postignu dogovor po pitanju roditeljske odgovornosti, koje se formalnosti moraju poštovati kako bi taj sporazum postao pravno obvezujući?

Roditelji mogu sklopiti izvansudske sporazume o odobravanju i ostvarivanju roditeljskih prava i rješenja za kontakte s roditeljem koji nema roditeljska prava, ali ti sporazumi nisu pravno obvezujući. Neovisno o postojanju izvanudskog sporazuma, svaki od roditelja može pred sudom pokrenuti postupak u vezi s roditeljskim pravima ili kontaktima s djetetom i sud će odlučiti kako će se od tog trenutka nadalje ostvarivati roditeljska prava, bez obzira na izvansudski sporazum. Isti pravni okvir primjenjuje se i u odnosu na kontakt djeteta s roditeljem koji nema skrbništvo i koji ne živi s djetetom.

6 Ako roditelji ne mogu postići dogovor po pitanju roditeljske odgovornosti, koja je alternativa rješavanju spora a da se izbjegne izlazak pred sud?

U skladu sa Zakonom o mirenju, obiteljski sporovi mogu se rješavati mirenjem, ali postignuti sporazum o roditeljskim pravima postaje pravno obvezujući tek nakon što ga je izričito odobrio sud u skladu sa Zakonom o parničnom postupku.

7 Ako roditelji izađu pred sud, o kojim pitanjima u vezi s djetetom može odlučivati sudac?

Sudac može odlučiti o bilo kojem pitanju u vezi s kojim je pokrenut postupak, uključujući o mjestu uobičajenog boravišta djeteta, o tome koji će roditelj ostvarivati roditeljska prava, kako će se održavati kontakti između djeteta i drugog roditelja, prava roditelja na posjet/pristup, obvezu plaćanja uzdržavanja za dijete, izbor škole, ime djeteta i slično. Vidi odgovore na pitanja 3. i 4.

8 Ako sud odluči da jedan roditelj treba imati isključivu skrb nad djetetom, znači li to da on ili ona može odlučivati o svim pitanjima u vezi s djetetom a da se prethodno ne savjetuje s drugim roditeljem?

Roditelj koji ostvaruje roditeljska prava u načelu donosi odluke o svakodnevnom životu djeteta, uključujući, primjerice, koju će školu dijete pohađati. U nekim je slučajevima potrebna suglasnost oba roditelja, primjerice, kada se izdaju identifikacijske isprave za dijete ili kada napušta državu, bez obzira na trajanje ili svrhu putovanja, uključujući praznike.

9 Ako sud odluči da roditelji trebaju imati zajedničku skrb nad djetetom, što to znači u praksi?

Ako roditelji nemaju isto prebivalište, sud mora izdati nalog u kojem navodi koji će roditelj imati roditeljska prava i kako će se održavati kontakti s drugim roditeljem. Ne dovodeći u pitanje prethodno navedeno, nema ograničenja u pogledu sudskog sporazuma između roditelja o opsežnijim rješenjima za kontakte između djeteta i drugog roditelja pored uobičajene prakse. Kako je dogovoreno u sudskoj praksi i što stranke u bračnim sporovima obično prihvaćaju, uobičajena rješenja kojima se omogućuje da dijete provodi više vremena s drugim roditeljem uključuju dva ili više neradnih dana mjesečno i određeni broj tjedana tijekom školskih praznika.

10 Kojem se sudu ili tijelu trebam obratiti ako želim podnijeti zahtjev za roditeljsku odgovornost? Koje se formalnosti moraju poštovati? Koje dokumente trebam priložiti zahtjevu?

Nadležni sud je okružni sud u mjestu u kojem tuženik ima uobičajeno boravište. Ako je zahtjev povezan sa zahtjevom za uzdržavanje djeteta, tužitelj može podnijeti zahtjev i u mjestu u kojem on ili ona ima uobičajeno boravište.

11 Koji se postupak primjenjuje u takvim slučajevima? Postoji li hitni postupak?

Predmeti u vezi s roditeljskim pravima vode se u skladu s općim pravilima postupka.

Ako se pitanje ispituje u okviru postupka za razvod braka koji je u tijeku, roditelji mogu od suda tražiti da naloži privremene mjere za ostvarivanje roditeljskih prava nad djetetom i rješenja za kontakte s drugim roditeljem.

12 Mogu li dobiti pravnu pomoć za pokrivanje troškova postupka?

Stranke u postupku mogu dobiti pravnu pomoć u skladu s općim uvjetima za odobravanje pravne pomoći na temelju Zakona o pravnoj pomoći.

13 Je li moguće uložiti žalbu protiv odluke o roditeljskoj odgovornosti?

Protiv odluka koje je donio okružni sud dopuštena je žalba pred regionalnim sudom u skladu s općim pravilima u roku od dva tjedna od primitka primjerka odluke.

14 U određenim slučajevima potrebno je obratiti se sudu kako bi se zatražilo izvršenje odluke o roditeljskoj odgovornosti. Kojem se sudu trebam obratiti u takvim slučajevima i koji se postupak primjenjuje?

Sudske odluke izvršavaju se u skladu sa Zakonom o parničnom postupku. U njemu su sadržane izričite odredbe o dužnosti izvršavanja određenih radnji ili suzdržavanja od određenih radnji te dužnosti predaje djeteta. Presudu izvršava javni ili privatni ovršitelj kojeg bira podnositelj zahtjeva.

15 Što trebam učiniti kako bi se u ovoj državi članici priznala i izvršila odluka o roditeljskoj odgovornosti koju je donio sud u drugoj državi članici?

Primjenjivo pravo je Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću i članak 621. Zakona o parničnom postupku (na snazi od 24. srpnja 2007.).

16 Kojem se sudu u ovoj državi članici trebam obratiti kako bih podnio prigovor na priznanje odluke o roditeljskoj odgovornosti koju je donio sud u drugoj državi članici? Koji se postupak u takvim slučajevima primjenjuje?

Primjenjivo pravo je Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću i članak 622. Zakona o parničnom postupku (na snazi od 24. srpnja 2007.).

Opću nadležnost ima okružni sud u mjestu u kojem druga stranka ima uobičajeno boravište ili, ako potonji nema trajnu adresu u Bugarskoj, u mjestu u kojem predmetna stranka ima uobičajeno boravište ili, ako predmetna stranka nema uobičajeno boravište u Bugarskoj, nadležan je Gradski sud u Sofiji.

Zahtjevi za priznavanje i izvršenje presude koju je donio inozemni sud ili odluke drugog inozemnog tijela o ostvarivanju roditeljskih prava ili obnovi ostvarivanja roditeljskih prava u slučaju nezakonitog odvođenja djeteta u skladu s Europskom konvencijom o priznavanju i izvršenju odluka koje se odnose na skrb nad djecom i ponovnoj uspostavi skrbništva nad djecom koja je sklopljena u Luksemburgu 20. svibnja 1980. (potvrđena zakonom, Državni list (DG) br. 21 iz 2003. (DG br. 104 iz 2003.)) („Sud”) podnose se Gradskom sudu u Sofiji. Sud održava javnu raspravu na kojoj sudjeluju predstavnici Ministarstva pravosuđa ili podnositelj zahtjeva, stranke u stranoj sudskoj presudi ili odluci i državni odvjetnik. Sud saslušava dijete, ako tako traži Uprava za socijalnu skrb općine u kojoj se nalazi trenutačna adresa djeteta. Postupak za priznavanje i izvršenje strane presude ili odluke obustavlja se u sljedećim slučajevima: u tijeku je sudski postupak o utemeljenosti spora i taj je postupak pokrenut nakon postupka u državi u kojoj je donesena predmetna presuda ili odluka. Isti se postupak primjenjuje kada je na bugarskim sudovima u tijeku postupak priznavanja i/ili izvršenja druge presude ili odluke o ostvarivanju roditeljskih prava. O tome se odmah obavješćuje nadležno sud i sudac mora donijeti odluku u roku od mjesec dana od obavijesti.

Sudska odluka mora se donijeti u roku od mjesec dana od datuma podnošenja zahtjeva. Protiv nje je dopuštena žalba Žalbenom sudu u Sofiji, čija je presuda konačna.

Postupak se primjenjuje i na zahtjeve za priznavanje i izvršenje odluka donesenih nakon odvođenja djeteta ako je odlukom utvrđeno da je ono nezakonito.

Priznavanje i izvršenje odluke donesene u drugoj državi članici koja je stranka Luksemburške konvencije odbacuje se u skladu s člancima 8. i 9. ako su ispunjeni i prihvaćeni zahtjevi iz članka 10. stavka 1. Konvencije i ako je izvršiva u državi u kojoj je odobrena. Isti se postupak primjenjuje i na predmete u skladu s Konvencijom o nadležnosti, primjenjivom pravu, priznavanju, izvršenju i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjera za zaštitu djece.

17 Koje se pravo primjenjuje u postupku o roditeljskoj odgovornosti ako dijete ili stranke ne žive u ovoj državi članici ili su različitih nacionalnosti?

Na odnose između roditelja i djeteta primjenjuju se zakoni države njihovog uobičajenog boravišta. Ako roditelji nemaju zajedničko uobičajeno boravište, na njihove se odnose primjenjuju zakoni države djetetovog uobičajenog boravišta ili državljanstva, ovisno o tome što je povoljnije za dijete. Na pitanja skrbništva ili starateljstva primjenjuju se zakoni države u kojoj prebivalište ima osoba kojoj je dodijeljen skrbnik ili staratelj. Odnosi između osoba kojima je dodijeljen skrbnik ili staratelj i njihovih skrbnika ili staratelja uređeni su zakonima koji su se primjenjivali u trenutku kada je osobi dodijeljen skrbnik ili staratelj.

Ova je internetska stranica dio portala [Vaša Europa](#).

Važno nam je vaše [mišljenje](#) o korisnosti pruženih informacija.

Your
Europe

This webpage is part of an EU quality network

Posljednji put ažurirano: 15/12/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJN-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.